Cossetània Edicions

FRANCESCA ALIERN

PAPER MULLAT

Notes de color
100

Notes de Color — 100

PAPER MULLAT

FRANCESCA ALIERN

Cossetània EDICIONS

Primera edició: febrer del 2020

© del text: Francesca Aliern Pons

© d'aquesta edició:
9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C. de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: 3 × Tres

Impressió: Romanyà Valls, SA

ISBN: 978-84-9034-925-0

DL T 23-2020

Al meu veïnet, Yeray Cases,
que cultiva els talents dels nous temps.

I

Mai podria oblidar aquella ovació general amb què el va obsequiar el públic del Liceu barceloní. Mentre saludava els melòmans que l'aclamaven dempeus i amb crits de «bravo, bravo», va sentir com els ulls se li emplenaven de llàgrimes i la suor li amarava tot el cos. Les llums que vorejaven el pati de butaques a penes eren visibles. La gran massa d'admiradors les havia difuminat, com si de sobte haguessen desaparegut d'aquell recinte espectacular. Des de les llotges, una clamor unitària que ensordia deixava el jove director d'orquestra quasi paralitzat. I els espectadors del quart i del cinquè pis, el galliner com els solien anomenar, gaudien amb l'espectacle.

Ell pensava que només era un debutant. La mare sempre li deia que s'hauria de mostrar amb menys humilitat, perquè encara que no tenia res a veure la humilitat amb la fortesa de caràcter, seria molt més respectat. Mentre els aplaudiments no cessaven i el director s'unia a l'elenc de ballarins per correspondre als aplaudiments d'aquella gent enfervorida coberta de joies i roba caríssima, el jove director es va sentir més emocionat que mai. Sons pares a la fi havien cedit als precs reiterats que els havia fet perquè acceptessen la invitació d'assistir a l'estrena d'*El llac dels cignes*, una obra mestra de Txaikovski, fabulosa, amb música celestial i ballarins de moviments impossibles. Tenien cossos d'una agilitat increïble i donaven la impressió de ser capaços de volar. Semblava que no els feien falta els ossos. Es movien amb una soltesa inusitada. Fent voltes damunt la punta de la sabatilla d'un sol peu. Tot era com un conte de fades. Un teatre immens, ple a vessar de públic entusiasta

i que comprenia perfectament cadascun dels moviments dels actors i l'expressió que els demanava aquella música que a la mare del director la feia somiar. Sempre havia estat molt sensible! I d'una bonança que no tenia comparació. Ella i el pare havien treballat sempre a l'hort des de primera hora del matí fins quan el sol donava pas a les ombres de la nit. I tot per a ell, per donar-li els estudis que li permetessen arribar a aquell moment de glòria. Els pares es mereixien ocupar la llotja que els acollia, prop de l'escenari, i ell, elegantíssim amb aquell frac fosc i els cabells que no paraven quiets, no podia ni dedicar-los un cop d'ull. Entusiasta i seriós, era impossible deslligar-se ni un sol segon mentre dirigia la gran orquestra que donava vida al Ballet Nacional de Moscou.

En acabar-se l'espectacle, el públic va esclatar en una salva d'aplaudiments i crits, com si estigués embogit. El teló, després de molts cops de pujar i baixar, amb tot l'esclat elegant de les salutacions dels ballarins i músics, va donar per acabat l'espectacle. Malauradament, només ho gaudien les persones adinerades i que compraven l'abonament per a tota la temporada. Els obrers no es podien pagar ni el bitllet per a una sola funció. Els pobres, per veure de prop el glamur de què feien gala els que abandonaven el teatre Liceu, enjoiats i lluint vestits de luxe, s'amuntegaven a la vorera de les bandes de l'escalinata que donava pas a l'entrada del magnífic teatre. La burgesia catalana, hòmens i dones, semblaven éssers d'un altre planeta. Eren persones elegants, d'un comportament tan refinat que als qui els miraven els queia la bava en veure'ls de prop. Sentien una enveja que no podien dissimular. Uns amb tants diners i els altres a penes podien menjar! Contrastos de la vida.

Els pares del jove director no van atrevir-se a moure's. El fill els havia dit que estiguessen tranquils, que quan resolgués els compromisos inevitables passaria a buscar-los per anar a sopar a un dels millors restaurants de Barcelona. I ells ho van fer. Quiets i un poc atordits pel silenci que regnava fins a la sortida. Ho miraven tot com si haguessen aterrat a un altre món. Era ben cert, però, que per presenciar aquell esdeveniment la mare va estrenar vestit i al pare li va comprar pantalons, jaqueta, una bona camisa blanca i corbata ben lluïda. No havien de desmerèixer l'ocasió, encara que mai es podrien comparar a tota aquella gernació que semblaven artistes de cine, ben plantats i amb un saber estar envejable.

Amb tot, a la mare li sobrava coneixement. Quan n'hi havia prou de les coses no calien afegitons. L'orgull de ser els pares d'aquella eminència que amb una sola vareta a la mà havia dominat tota la funció valia més que l'enlluernada dels qui estaven avesats a moure's per ambients de gala.

Ells, els pares, es podien vantar de tenir un fill lluitador, que havia treballat sense descans mentre cercava una fita a la qual gairebé ningú dels presents, perquè allí hi havia centenars d'oients, seria capaç d'aspirar. Al carrer molts esperaven per veure la sortida d'un públic adinerat i engalanat. Ells s'havien mogut molt per aplanar al noi el camí delicat i dur que s'havia triat, ben convençuts que seria un triomfador capaç de guanyar-se aquell privilegi i destacar entre la resta.

I no calia ni pensar en altres històries innecessàries. Amb talent i un esforç titànic, sense regals de ningú, també es podia acaronar el cel. Ells s'havien sacrificat, però el noi, tenaç i sense conèixer el cansament, s'havia guanyat a pols el que ara gaudia. La mare se sentia ben ufanosa, igual com el seu home, però a l'Isidre, avesat a treballar el camp sense comptar les hores de fatiga, el luxe del teatre i aquella vestimenta que mai havia vist de prop el feien sentir incòmode. El batec del seu cor era desaforat. Per un moment se li va posar al cap que potser l'òrgan vital li fallaria amb tanta acceleració. La dona tenia més serenor, feia veure que s'adaptava a qualsevol esdeveniment i tenia mà esquerra per a tot. A ell, si el treien de l'hort i dels racons de pesca al riu el matxucaven. Però per son fill faria el que calgués, encara que en arribar al poble aniria de cap al llit i dormiria fins a cansar-se. Aquelles tribulacions no eren per a ell. Molt bonic tot, molta emoció, gran tremolor de cames, salutacions de persones sense coneixença i que alabaven son fill. Aquelles opinions sàvies que enlairaven la fama i la intel·ligència del xic sí que li rascaven amb amorositat l'ànima, potser allò que asseguraven els capellans sí que existia…

I era tan bonic el que havien vist damunt l'escenari! Quan ho contaria als amics del poble, l'envejarien. L'enveja era vella i rància, a la vila. S'amagava, però s'advertia la seua presència. Era fàcil endevinar-la al fons dels ulls dels veïns i dels companys amb qui es trobava a la taverna en acabat de la llarga jornada treballant la terra, llaurant, esllemenant, recollint els fruits de temporada. L'Isidre, que en aquell moment se sen-

tia emocionat, mirava la dona, la Carmeta, i la veia transformada. Els ulls plorosos, el cos una mica excitat…, però era normal, perquè qui els ho havia de dir, a ells, que s'asseurien en una de les millors llotges del teatre del Liceu de Barcelona? La Carmeta, que era llesta i tenia bon domini de la paraula, no es deixaria un sol detall per descriure d'aquella vivència que els havia ofert son fill. Ell, l'Isidre, era més llord a l'hora de les descripcions, ja que fora de les tasques agràries anava perdut.

A la fi els seients es van anar quedant buits, per bé que el fill encara enraonava amb personatges que semblaven artistes de pel·lícula, elegants i que continuaven dedicant-li afalacs i simpatia. El matrimoni no gosava moure's de la bombolla divina. Quin fill els havia donat Déu! Després, en veure's lliure, el noi va dedicar un gest als pares, tot fent-los entendre que no tardaria a reunir-se amb ells, que de seguida anava als camerinos per canviar-se de roba. Quan es van reunir, es van fondre en una abraçada plena de tendresa.

—Collons, fill —va dir l'Isidre emocionat—, vals més pessetes que tot el nostre poble sencer! No sé com amb una vareta pots dominar tota l'orquestra plena de mestres. Mai en la vida havia vist una cosa igual.

El noi va somriure mentre donava uns copets suaus a l'esquena del pare.

—Ara sortirem per un lloc que no ens veuran —els va dir amb un nou somriure als llavis—. I tinc ganes que anem a sopar els tres junts, que ni tan sols recordo quan va ser la darrera vegada que vam celebrar alguna cosa. Vull que veieu una mica com és Barcelona a la nit. Us encantarà.

—Ja estem prou enlluernats, Màxim —va dir la mare joiosa—. Quina funció més bonica! Com ballaven aquelles noies! I els xics? Semblava que volaven. No sé com poden aguantar tot el pes del cos amb una sola cama. Ha sigut tot tan preciós!

—Mare, practiquen el ballet des que són unes criatures. Això no s'aprèn en dos ni en tres anys, sinó en tota una vida. I pertanyen a una companyia de les millors del món.

—Fill, aquesta nit, no podré tancar els ulls. Quina música! Quina gentada tan ben engiponada! I les dones anaven carregades de joies! I duien uns vestits tan lluïts!

—Són persones adinerades i s'ho poden permetre. Però a mi m'agradaria que tothom pogués entrar aquí. Malauradament, els obrers no guanyen tant per poder pagar-se una entrada. És penós. Les diferències entre les classes socials són avorribles, no les puc pair. Penso que algun dia canviarà la societat, encara que, de moment, no ho veig possible.

El pare no va dir res. A la taverna es parlava molt de política i les notícies no eren bones. Però amb la dictadura podia passar qualsevol cosa. Massa embolics de partits, en què tots volien manar i no s'entenien entre ells. Amb tot, l'Isidre estava força content de Primo de Rivera. Havia creat molts llocs de treball i li semblava que la política del dictador era encertada. Molta producció, i la renda i els consums eren molt bons. Però, segons deia Pep el roig a la taverna, tot era mentida. Hi havia moltes causes amagades, problemes encoberts que el poble desconeixia. L'ofensiva de les multinacionals petroleres per devaluar la pesseta i la crisi restaven amagades, no se'n parlava, almenys als pobles menuts. Allò que interessava la gent pagesa era estar abastida de menjar i tenir algun duro a la butxaca.

—Així què et sembla tot això, fill? —es va atrevir a preguntar al jove i acreditat director d'orquestra.

—Res, pare. Jo continuaré amb els meus concerts. Tinc contractes per anar a París, a Londres i altres llocs que em tindran allunyat d'Espanya. No me interessa ni la política, ni la gent que en mou tots els fils. A vostès no els ha de faltar de res. I no faça gaire cas al Pep, que sempre ha sigut un exaltat. Poden haver-hi aldarulls, baralles entre la gent d'esquerra i els de dretes. No entenen res i algun dia hauran de trobar un punt de reflexió i treballar honradament pel país. Pare, jo no visc de la política, ni m'interessa destacar-me. La meua faena és la música, fer feliç a la gent, voltar món, conèixer països i viure en pau. Ara, el més important és anar al restaurant. Tenim taula reservada.

La mare no havia dit ni una sola paraula. Mirava el fill mentre en silenci pregava perquè tot el que pogués passar fora de tota mesura no els afectés. El millor era no fer-ne cas. Tancar-se a la seua llar i deixar que la vida continués amb un ritme de bonança. Els llocs on tothom volia menjuquejar es convertien en un galliner desassenyat.

—Jo trobo que no passarà res, Màxim —va dir quasi en un murmuri—. El pobre sempre serà pobre, si no destaca extraordinàriament en el treball. I si no es mulla, encara més. Alguns es passen tot el sant dia a la taverna i volen apanyussar tot el món, però sense pegar ni un cop. I tu, Isidre, encara els escoltes.

L'home es va arronsar una mica. Empolainat com anava, el nus de la corbata li molestava i el jac li feia basca.

—Vinga, ara m'heu de seguir. El sopar ens espera —els va anunciar el noi amb un somriure afectuós—.Vull que recordeu aquesta nit com un esdeveniment especial. I, de fet, ho és. No sempre ens podem retrobar en un lloc com aquest. Si és possible, algun dia celebrarem algun altre èxit junts. Potser a París… De moment tinc moltes proposicions però no em vull precipitar. Cada cosa al seu temps i cremar les etapes amb mesura. D'aquesta manera és difícil fer un mal pas. No cal córrer per arribar tard. Encara em sembla que soc un principiant.

Van creuar un tros de la platea del Liceu, on, de mica en mica, la llum s'anava apagant. Seguint el Màxim per un passadís una mica fosc, van arribar a una porta guardada per un empleat que de seguida els va facilitar el pas.

—Gràcies, Alfons, has estat molt amable. És la millor fugida possible. Sortir per la porta principal és quasi un suïcidi. Sempre hi ha persones esperant i, encara que ho sento de debò, avui tinc convidats a sopar. Són els meus pares i es mereixen un tracte com cal: com realment es mereixen.

L'home els va saludar amablement, però sense paraules. Quan la família va traspassar el brancal, de seguida va tancar la porta. La nit era esplendorosa. Al cel, els estels rutilaven d'una manera extraordinària. El Màxim estava convençut que l'havia encertat amb l'obra tan bonica i extraordinària que era *El llac dels cignes* per obsequiar els pares. La música era esplèndida i tots els moviments dels ballarins, com calia esperar, delicats i impecables.

Al mes següent, el Màxim havia de tornar a Barcelona, però la novena i última simfonia completa de Gustav Mahler, potser la partitura més bonica del compositor postromàntic, als pares no els agradaria tant. Ells no en sabien res, de música, si no era algun bon pasdoble i algun vals d'aquells que el pare treia el pit, agafava la mare per la cintura i tots

dos voltaven per la sala de ball del cafè de la plaça com si fossen estels encisadors d'una nit negra com un tió. Els presents aplaudien, i a ells, que eren una mica presumits, en el fons els encantava rebre paraules carregades d'ànims que els feien suar com el matxo quan emprenia una llarga llaurada.

En encetar el camí un pèl tortuós del carrer a penes il·luminat, el Màxim va avançar-se per tal d'aturar un taxi abans de sortir a les Rambles. Encara quedaven moltes persones a la porta del Liceu esperant la seua sortida. La majoria eren persones que es conformaven a veure de prop el luxe excessiu de la classe social barcelonina, ben habilitats amb roba i joies caríssimes, prohibitives per als treballadors, que es distreien veient, per exemple, com la gent de vida regalada era recollida per un cotxe amb xofer fidel i servicial, ben ensinistrat.

En pocs minuts el taxi va deixar la família del Màxim a la porta d'un restaurant que semblava tranquil. Certament ho era, però, només entrar-hi, els pares de seguida van notar que era un lloc exclusiu.

Un cambrer disciplinat se'ls va apropar, amb una educació exquisida, per oferir-los la carta i que poguessen escollir el que els vingués més de gust en aquell moment. Els pares van dubtar un instant, però el fill, en veure la seua torbació, els va somriure amb delicadesa.

—No us preocupeu. En aquests locals els agraden molt les aparences. Ja demanaré jo per vatros. No patiu. Aquí tot és de molta qualitat. Els agrada jugar amb els noms del menjar. Jo llegiré el que penso que us farà goig de menjar, i si no ho encerto només cal que feu un lleu moviment de cap i passarem a un altre plat.

La mare el mirava una mica espantada. En intentar llegir el primer full del menú, només de veure els preus va quedar esgarrifada.

—Màxim, fill, potser en fas massa. A un altre lloc tot hauria sigut més econòmic.

El noi va somriure. Son pare, també incòmode, no parava d'afluixar-se el nus de la corbata. El matrimoni mai en sa vida havia viscut una nit com aquella. Quan ho contessen als veïns del poble de segur que no els creurien.

II

Després d'acomiadar els pares a l'estació de França, el Màxim, potser per primera vegada, es va adonar que, tot i que la societat obrera vivia millor amb la direcció de Primo de Rivera, pels carrers es notaven signes de contrarietat. El descontentament semblava aflorar en qualsevol indret. I ell que mai s'havia mostrat interessat per la política, en aquell moment, començava a dubtar que el règim dictatorial fos tan idíl·lic com havia pensat. La música no li deixava temps per pensar, ni tampoc per embolicar-se en temes que no eren del seu grat. Potser era perquè tenia una altra visió de la vida. Si tot anava rutllant com era previsible, es passaria molt de temps fora d'Espanya. El seu futur estava lligat als concerts, a viatjar pel món, a dirigir orquestres de gran qualitat que farien brillar el seu nom pels teatres més prestigiosos del món. Era jove, sí, però la música li corria per les venes amb més fluïdesa que la sang. La mala política només servia per crear enfrontaments inútils, i ell no desitjava baralles, sinó conquerir pau i unió, més avenços socials per als qui patien gana i ningú els alliberava d'aquell infortuni.

La nit anterior, ja instal·lats a l'hotel, havien aparcat el pensament bèl·lic o sobre el futur que es podia presentar en el moment més inesperat. Sí que era cert que el proletariat clamava canvis socials i més avantatges per als treballadors. La dictadura, al cap i a la fi, no era del tot clara. I la gran quantitat de personatges de tot tipus amb els seus mítings populars anava creant un clima de desorientació que no tenia credibilitat. El poble, com sempre, no entenia el que realment passava. Massa partits polítics i reunions de líders que només embolicaven la re-

alitat. Alguna decisió inadequada podia fer molt mal al país. Ningú no parlava d'un comandament únic i que lligués totes les forces.

El Màxim, abans d'acomiadar-se dels pares, mentre esmorzaven al restaurant de l'hotel, va voler assabentar-se d'un assumpte que li rondava pel cap des dels anys en què només era un noiet aplicat. Volia debatre un tema amb la mare. Ell no sabia amb claredat com s'havia produït la seua marxa del poble. Va començar a anar a estudi a l'escola local, però només va freqüentar-la fins als vuit anys. Amb aquesta edat, la mare li va explicar, amb veu tèbia i dolça com un caramel, que aniria a estudiar a Tarragona. Ell es va quedar sorprès, però es va adonar que el pare no volia ser partícip d'aquella conversa endolcida. Encenent un cigarret, es feia el desentès i mirava cap a una altra banda.

Retrocedir a la seua infantesa era un neguit constant del Màxim. Ho recordava gairebé tot fidelment, com si el temps s'hagués aturat. Les figures eren nítides, amb una vivesa recuperada. El xic es mostrava serè, sabia la resposta, però en cap moment a casa no s'havia parlat dels sentiments. En un moment en què el pare els va deixar per anar al lavabo, el Màxim va mirar amorosament la mare i li va preguntar amb veu serena.

—Per què, mare? —mirant-la de fit a fit va voler començar el lleu interrogant; no volia amoïnar-la, sinó que se sincerés—. Jo, al poble, tenia molts amics, i Don José, el mestre, sempre m'ensenyava coses noves. I era el primer en la lectura. Vaig aprendre molt prompte a llegir. També a escriure i a conèixer els números.

Els seus ulls continuaven plens d'innocència i volien oir com fos les explicacions i emocions de la mare. La dona, mentre li acaronava el cap de cabells foscos, li va besar el front com quan era un noiet. Mentre, cavil·losa, cercava paraules que ell pogués entendre a la perfecció.

Després d'uns moments va començar a confessar allò que son fill desitjava.

—Mossèn Joan Batista ens va dir un dia, al pare i a mi, que tenies unes qualitats molt bones per interpretar la música. I, com saps, al poble no hi havia cap lloc on en poguesses estudiar. La terra a penes ens donava per menjar i natros no et podíem facilitar tot el que t'han regalat els professors que has tingut. Jo sabia que, si et portaves bé, sortiries d'allí ben ensinistrat.

—I vatros? —la va mirar amb recel.

—Ajudàvem una mica… Volíem donar temps al temps —li va respondre la mare pausadament. Son fill era molt llest; calia tenir mà esquerra per trobar paraules adients a la seua pregunta—. A Tarragona et farien estudiar de tot, perquè a la llarga fosses un home de bé. Però la raó principal era que gaudiries del que més t'agradava: la música. Aprendries a tocar el piano i algun altre instrument.

—I no me'n podia ensenyar mossèn Joan Batista? De vegades em deixava tocar l'orgue. I a la tarda m'ensenyava solfeig. I no em va dir en cap moment que hauria d'anar a aprendre més coses a Tarragona.

—Ell no estava al nivell dels professors del col·legi on havies d'anar. Sabíem que et veuríem sovint, fill. I si haguesses emmalaltit o no t'agradés aquell lloc tornaries a casa. Natros ens vam prometre que faríem el que fos perquè tinguesses un bon futur. El poble està igual com el vas deixar. Ho vas poder veure quan venies a les vacances o per Nadal. Molt de treball i poques pessetes a la butxaca. El millor era que t'allunyesses de les terres seques, de la mala educació, d'un futur de misèria… El pare i jo volíem que fosses un noi ben assenyat, que no et faltés de res.

—Però a casa nostra era feliç. Potser no necessitava anar a cap altre lloc…

Els ulls se li havien omplert de llàgrimes i ho veia tot enfosquit. Recordava com se li havien acabat les tardes ocioses de jugar a boles amb la colla, d'aprendre a nedar al riu i al canal, de fer patacons amb cartes velles que els donaven al cafè de la plaça. En anar-se'n a Tarragona, l'enyor li va fer molt de mal. No el deixava viure en pau. Sí que de seguida va gaudir de l'afecte de molts de companys, però sempre tenia al cap el seu poble i els amics. De mica en mica, però, absort en els estudis que res tenien a veure amb les pobres lliçons que els mestres locals els feien aprendre, va anar acceptant l'estada a Tarragona. Era un col·legi amb molta rigidesa i disciplina, però d'un ensenyament acurat.

—Fill, natros desitjàvem el millor per a tu i això no es pot trobar en un poble menut com el nostre. Volíem que el dia de demà fosses tot un senyor. No un esclau de les collites que molts anys s'esfumen i ens deixen amb dificultats. I va ser un encert, Màxim. Avui ets una gran figura, un músic de prestigi que encara creix. Al poble no queda ningú que no pregunte per tu, que no estiga content dels teus èxits. Tots envegen la

gran oportunitat que et va oferir aquest col·legi. Quanta enveja sana has promogut.

—Mare…

La Carmeta va sentir molta pena, en pensar que veuria poc son fill. Només el tenien a ell i la casa es quedaria buida. Però calia lluitar per donar al noi una vida més acomodada. I si el mossèn havia confiat en el Màxim era perquè estava més que segur del fet que, en acabar els estudis, el noi començaria a desplegar tot el talent que atresorava. Mossèn Joan Batista era una gran persona. I molt caritatiu.

—En aquesta vida, fill, tot són sacrificis. Et penses que a natros ens va agradar que marxesses de casa? Pitjor hauria sigut que fos per curar-te una malaltia, però era tot el contrari. Ara ja tens clar per què ho vam fer. I, com que mossèn Joan Batista va insistir que podies arribar a ser un gran professional de la música, el pare i jo vam acceptar el que se'ns oferia en safata d'or.

A pesar dels grans èxits que ara tenia, i que a la seua edat ja coneixia molts països llunyans, el Màxim continuava recordant amb molta melangia el poble, els amics, la llibertat de què havia gaudit allí.

En aquell moment, només pensar en l'ingrés en un col·legi desconegut, per bo que fos, se li irisaven els cabells. Son pare no va dir ni una sola paraula. Sempre deia bestieses contra els capellans i, en aquell assumpte, no havia obert la boca i els seus ulls solien mirar cap a una altra banda del menjador.

El Màxim recordava com la mare, de mica en mica, havia omplert una maleta de cartó amb roba que necessitaria. Fins i tot se l'havia endut a Tortosa per comprar-li unes sabates ben lluïdes. Així no desmereixeria al costat dels altres alumnes. Amb tot, ho feia amb patiment, perquè veure'l marxar de casa li costaria una malaltia. La dona pensava que ell només li reconeixeria el gran sacrifici que feia gastant-se els pocs estalvis familiars quan, passat el temps, comencés a teclejar el piano i de mica en mica demostrés que li agradava el solfeig. De seguida, el noi va dominar la coneixença de les notes a plaer i podia cantar els bemolls, l'alteració musical que feia abaixar mig to del seu so natural, amb veu ferma, com si es tractés de l'abecedari.

Durant un incís de silenci, la Carmeta callava, però el Màxim no abandonava els records. Els precs que havia fet a la mare no van servir

de res. Era una dona de caràcter inflexible i no va abaixar la guàrdia. Ell, a causa de la seua curta edat, no podia entendre que aquella decisió plena d'autoritat era per eixamplar-li el futur i poder convertir-se en un home de profit. Son pare callava, però no hi va haver volta de full. El seu destí estava marcat des d'aquell instant. Un dia qualsevol, la mare, que no va deixar veure la seua tristor, va tancar la maleta i, acompanyada pel prevere del poble, el van traslladar amb un carro a l'estació de Tortosa. Van esperar el tren que els portaria a Tarragona en silenci. Ell no va dir ni una sola paraula durant el viatge. Ni es va interessar per veure algun paisatge a través del vidre de la finestreta del compartiment. La magnitud del mar Mediterrani que vorejava el comboi va passar desapercebuda per al Màxim. I, en arribar a la capital tarragonina, semblava que l'havien fuetejat.

—Ja hem arribat al nostre destí —va dir mossèn Joan—. Ara ens vindran a buscar. Tot anirà bé, Màxim. No estaràs sol. Aquí tindràs molts amics. En poc temps ni et recordaràs del poble. No té cap comparació amb el col·legi. Ets un xiquet molt espavilat i no deixaràs que ningú et passe la mà per la cara. Sé que pots amb tot el que et demanen que faigues.

El Màxim va esbufegar. I els tres viatgers es van asseure en un banc de fusta a l'espera de la persona que els havia de conduir fins al nou centre d'estudis. No va tardar gaire. Se'l veia un home afable, el qual de seguida va acaronar els cabells al xiquet de l'Ebre per treure-li de sobre el pànic que li esbatanava els ulls.

—Han tingut un bon viatge? A aquest noi em sembla que li agradarà molt, l'escola de formació. Fa cara de ser molt intel·ligent. A la porta de l'estació ens espera un cotxe. No tingues por, noi, que no passa res de l'altre món. No ets el primer que arriba aquí acovardit. I en pocs dies t'adonaràs que el lloc on vas t'agrada. En aquesta vida, la cultura et farà lliure i comprensiu i, a la llarga, sabràs que vas per bon camí.

Es van acomodar al cotxe que conduïa un home que de segur que treballava per als capellans. Ell no va dir ni una sola paraula, ni tan sols a la mare, que el mirava amb tota l'amorositat del món. El noi no estava content, però la mare se sentia pitjor que ell. Tot es feia per a bé. I son fill, passat el temps, li agrairia el gran sacrifici que feia. La mare, ben tocada emocionalment, es va acomiadar d'ell sense paraules, només

amb una abraçada, tan estreta que el noi va esclafir en un plor. La dona, totalment angoixada, va pregar a mossèn Joan que se'n tornessen al poble. Allí només quedava un xiquet atordit i una maleta de cartó. El parell de capellans, que, de segur, havien presenciat moltes escenes com aquella, estaven curats d'espants i només somreien quasi per obligació.

Totes aquelles seqüències el Màxim les recordava amb molta nitidesa. Els primers dies de l'estada al col·legi els va passar malament. A mesura que passava el temps, però, mentre la música copsava tots els seus sentits i ja tenia un grup d'amics, se sentia reconfortat. Escrivia sovint als pares i els relatava tots els seus progressos en totes les assignatures, però especialment amb la música, que a poc a poc es convertia en un deler. Es trobava bé i molt animat, però continuava sentint enyor del poble. Les vacances de Nadal quedaven encara tan allunyades!

Després d'aquelles llargues confidències, la mare el va mirar mentre els seus llavis es doblegaven en un somriure franc i sentint-se alliberada de tot el passat. Tot agafant una mà del fill mag de la batuta, la va prémer amb caliu ple d'amor, satisfeta per la decisió presa al seu dia.

—Màxim, ho vaig fer per tu. I ton pare, també. Només ho pot saber Déu les nits tan aterridores que vaig passar… No podia ni aclucar els ulls. Havia perdut la son, les ganes de menjar i els dubtes em tenien en un desesper constant. Jo estava segura que feia el millor per donar-te un bon futur, però no n'estava convençuda al cent per cent. Mil pensaments de tota mena em crucificaven. El veïns van dir-me el que no està escrit, com si jo et sacrifiqués per ves a saber el què. Ton pare no deia ni una sola paraula, però el seu silenci era evident. A la nit, en arribar a casa, tallava un parell de llesques de pa i, després de sucar-les amb tomaca, agafava una sardina salada i fugia a la taverna. Aquell era el seu sopar i, en trobar-se amb els parroquians de l'establiment, es feia servir un got o dos de vi negre i xerrava amb els amics de qualsevol cosa. De la teua estada a Tarragona no en deia res. Pel poble es deia que t'havíem internat en un seminari i les murmuracions encobertes no paraven. Un veí es va atrevir a dir que un republicà com era ton pare acabava de passar-se al clero per interès. I ton pare li va amollar un mastegot que el va fer caure de la cadira. Vam estar un temps sense parlar-nos, però quan tu vas venir de vacances a casa, en veure't alegre i sense afegitons estranys al teu vocabulari, va respirar fondo. Allavons va comprendre

que sí que estudiaves de bona veritat, que era pel teu propi benefici, no per cercar una sotana. Després de tenir-te uns quants dies a casa, en veure que continuaves jugant amb els teus amics de sempre i sospiraves per anar amb ells a nedar al riu, es va posar molt content. I, en dir-li que et feien classes de piano, solfeig i altres assignatures que a l'escola del poble mai hauries rebut, es va sentir afalagat i a mi em va mirar amb molt de respecte. Tu li vas confessar que no volies ser capellà, sinó aprofitar l'ensenyament que rebies. Això és tot. I, quan venies a passar els Nadals amb natros, era l'home més feliç del món. Tenies l'oportunitat de convertir-te en un home d'estudis superiors i, gratuïtament, a càrrec del col·legi. Com així ha sigut… Ara ja saps per què em vaig arriscar a seguir els consells del pobre mossèn Joan Batista, un home que ha lluitat molt pels seus feligresos. Sempre ha cobert les necessitats dels més febles, dels que el destí els havia convertit en pobres de solemnitat.

—Mare… —el noi la va mirar amb un afecte inusitat.

—Sí, fill. Ara ja saps el que jo pensava i que ho vaig fer amb una gran raó de ser. Avui ets un home de molta fama i jo he après a ser caritativa, a ajudar a tots aquells que ho necessiten, a no pensar només en el nostre benestar. Quan parlo de tu amb els parents, amb el veïnat i amb tots aquells que em pregunten per tu, em sento més que satisfeta. Els dic que no pares de viatjar, que t'has convertit en un gran director d'orquestra a qui tothom alaba. I que continues sent humil, que sempre portes al cor el nom del nostre poble.

La Carmeta no va poder resistir-se a un ploricó no fingit, sinó ple d'alegria i confiança. Era una mare satisfeta, però no altiva, una dona responsable, orgullosa de son fill i que, després de veure'l actuar davant d'una gran filharmònica, havia cregut més que mai en Déu. El Màxim va abraçar-la amb tot l'amor del món, mentre li agraïa en silenci tots els seus sacrificis. Ell era fill únic i el fet de viure quasi sempre allunyats del Màxim per als pares representava un sacrifici sense pal·liatius. En aquells actes quedava demostrada la fortalesa d'una dona de poble que a penes havia anat a l'escola i sabia molt poc de lletra, però que pensant en son fill havia tingut una gran lucidesa.

Havia estat separada d'ell llargues temporades, però la nit al gran Liceu de Barcelona havia significat l'èxit dels seus sacrificis. Era com

si fos un gran deler ben recompensat. No ho oblidaria en tot el que li restava de vida.

A la fi, l'Isidre, que havia visitat un dels serveis de l'estació, es va presentar amb gotes de suor al rostre i la camisa a mig botonar.

—Recollons, quantes persones no paren de sortir i entrar a fer les seues necessitats. Ara, el que hauríem de fer és assabentar-nos de l'hora que surt el nostre tren.

El Màxim li va mostrar els bitllets que havia adquirir només entrar a l'estació.

—Falten vint minuts, pare, però podem apropar-nos a l'andana. Teniu reserva. No cal patir pels seients. I viatjareu en primera classe. Per descomptat!

El Màxim els va abraçar a tots dos a la vegada i després els va somriure.

—Gràcies, mare; gràcies, pare. Tot això ho heu fet vatros!

I mentre les llàgrimes els redolaven per les galtes, es van anar apropant al vagó que tenien assignat. Moments després, la vida de l'estació del Nord, de nou, va recobrar el pols.